

بستر سازی و جلب سرمایه برای رشد صنایع غذایی تبدیلی باید دنبال شود

اشاره:

با توجه به مزیت‌های نسبی مختلف از جمله تنوع آب و هوا، تولید محصولات کشاورزی متنوع، دسترسی به بازارهای جهانی و سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در سال‌های اخیر در صنایع غذایی تبدیلی، این رشته از صنعت در مجموعه صنایع کشور از امتیازات ویژه‌ای برای گسترش جایگاه خود در اقتصاد ملی و صادرات برخوردار است.

در سال‌های اخیر تلاش‌های ویژه‌ای برای توسعه صادرات صنایع غذایی تبدیلی به ویژه از سوی دولت و دست‌اندرکاران تجارت صورت گرفته است، اما آمار و ارقام موجود نشان می‌دهد که هنوز از تمام ظرفیت موجود در این بخش به نفع رشد تولید و صادرات بهره‌برداری نمی‌شود.

در زمینه گسترش صنایع غذایی تبدیلی در ایران به ویژه در جریان اجرای دویزنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، حضور تولیدات غذایی ایران در بازارهای جهانی و نیز روند توسعه آبی این صنایع در سومین برنامه توسعه اقتصادی، خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» با آقای دکتر احمد قاسمی، مدیرکل صادرات صنعتی وزارت صنایع، گفت‌وگویی دارد که با هم می‌خوانیم.

■ میزان صادرات صنایع تبدیلی غذایی در برنامه اول و دوم توسعه را اعلام فرمایید.

لا ذکر این نکته ضروری است که تفکیک آماری و تحولی که بتوان صادرات از جمله صادرات صنایع غذایی تبدیلی را به صورت ماهانه به اطلاع عموم صادرکنندگان برسانیم، در چند سال اخیر اتفاق افتاده است.

این امر از اقدامات شایسته رؤسای گمرک در این مدت است. به دلیل مشکلات نظام آماری در گذشته از آمار صادرات صنایع تبدیلی غذایی در برنامه اول، رقم صحیحی در دست نبود، اما در برنامه دوم این رقم طی پنج سال حدود یک میلیارد دلار شده است.

■ آیا این آمار دقیق و واقعی است؟

لا مقرراتی که دولت وضع کرده، موجب شده تا آماری که در دسترس مان است، کمتر از میزان واقعی نشان داده شود. از سال ۱۳۷۴ که پیمان‌سازی برقرار شد، سیستم قیمت‌گذاری کالای صادراتی از جمله کالاهای غذایی و تبدیلی در کنار آن به وجود آمد. در این سیستم قیمت پایه صادراتی اعلام می‌شود و این به معنای آن است که هیچ سازمان و ارگانی نمی‌تواند کمتر از آن قیمت کالا صادر کند و اگر صادر کند باید تفاوت نرخ را از محل ارزهای دیگر وارد کشور کند.

به‌طور طبیعی، خیلی از کالاها از

جمله محصولات غذایی و صنایع تبدیلی به دلیل تنوع، کیفیت، نوع بسته‌بندی، مرغوبیت، فصل، بازار و... می‌توانست بالاتر از نرخ پایه صادر شود. این امر از عوارض نامطلوب پیمان ارزی در محاسبات آماری است.

تعیین نرخ پایه، چندان دقیق نیست و اغلب نرخ «کف» بازار است. نرخ کف بسیار پایین‌تر از نرخ واقعی است. بنابراین ارزش واقعی صادرات به مراتب بالاتر از ارقامی است که برای صادرات اعلام می‌شود.

■ جهش صادراتی در صنایع غذایی تبدیلی از چه زمانی آغاز شد؟

□ از آغاز اجرای دومین برنامه توسعه اقتصادی، جهش صادراتی در

به نظر من کشور به سرعت وارد مرحله‌ای خواهد شد که زمینه محصولات غذایی تبدیلی به ظرفیت مازاد می‌رسد. این مازاد ظرفیت اکنون در اکثر رشته‌ها وجود دارد، بنابراین باید از ظرفیت مازاد استفاده کرد و با اجاره دادن خطوط تولید و یا ورود مواد اولیه به صورت موقت، محصولات تولیدی را صادر کرد.

در این مورد طی برنامه اول و دوم توسعه اقتصادی کشور، زمینه‌سازی‌های لازم صورت گرفته و صادرات آن امکان‌پذیر است. برای مثال ظرفیت تولید آرد در کشور ۱۱ میلیون تن در سال است، در صورتی که نیاز کشور حداکثر ۸ میلیون تن است. بنابراین ۳ میلیون تن مازاد ظرفیت در این رشته وجود دارد که می‌تواند برای صادرات مورد استفاده قرار گیرد. هر تن آرد حدود ۸۰ دلار ارزش افزوده دربردارد که صادرات ۳ میلیون تن آن حدود ۲۴۰ میلیون دلار ارزش وارد کشور می‌کند.

■ در برنامه سوم توسعه چه اقداماتی برای افزایش صادرات صنایع غذایی تبدیلی صورت خواهد گرفت؟

□ اصولاً صنایع غذایی ایران کمتر از دیگر صنایع، وابسته به دولت است. برای این صنعت هدفی را که وزارت صنایع باید بیش از گذشته دنبال کند، بسترسازی و جلب سرمایه است تا سرمایه‌گذاران بیشتری در این رشته حضور پیدا کنند.

توسعه صادرات صنایع غذایی جدا از توسعه صادرات بقیه صنایع تولیدی نیست و باید ابتدا مقررات دست‌وپاگیر از مقابل صادرکننده برداشته شود. در این رهگذر تصمیماتی که در جلسه شورای عالی صادرات در جهت تشویق صادرات اتخاذ می‌شود، باید به فوریت به صادرکنندگان ابلاغ شود، زیرا صادرکننده برای آگاهی یافتن از این مصوبات لحظه‌شماری می‌کند.

متأسفانه مصوبات بسیار دیر و به‌کندی به صادرکننده ابلاغ می‌شود و

پیش‌بینی شده است، این امید وجود دارد که به جهش در صادرات دست یابیم، زیرا این برنامه در واقع دخالت دولت را در اقتصاد به‌شدت کاهش می‌دهد، خصوصی‌سازی را ترویج می‌کند، زمینه فعالیت مؤسسات بانکی غیردولتی را فراهم می‌کند و حجم و نقش و اهمیت سیستم بانکی دولتی را کم کرده و به سوی فعالیت مستقل در جهت دخالت کمتر دولت، تشویق می‌کند.

این موارد زمینه‌هایی است که وزارت صنایع را امیدوار می‌کند یک فضای رقابتی در کشور ایجاد شود و در این فضا، سرمایه‌گذاری رونق یابد و در پناه جلب سرمایه‌گذاری و امنیت سرمایه به هدف جهش در صادرات دست یابیم.

■ عمده‌ترین اقدامات انجام شده در راستای افزایش صادرات صنایع غذایی تبدیلی در برنامه‌های اول و دوم توسعه چه بوده و چه نتایجی دربرداشته است؟

۱) مهم این است که در زمینه صنایع غذایی تبدیلی، سرمایه‌گذاری مطلوبی صورت گرفته است. تا پیش از اجرای برنامه اول، پرسش اصلی برای دولت این بود که کشاورزی مهمتر است یا صنعت؟ به تدریج این تفکر به این سمت متحول شد که توسعه صنایع کشاورزی از توسعه صنایع غیرکشاورزی بهتر است. البته این موضوع مورد قبول من نیست. اما از این که به این نقطه می‌رسیم که کشاورزی بدون صنعت نمی‌تواند متحول شود و ادامه زنجیره تولید صنعتی در بخش کشاورزی است که می‌تواند باعث رونق کشاورزی شود، نقطه امیدوارکننده‌ای است. به همین دلیل رشد فعالیت‌های تکمیلی کشاورزی که «صنایع غذایی» است، را در برنامه اول مشاهده می‌کنیم.

این رشد در برنامه دوم به اوج خود رسید و این روند به دلیل صادرات موفق که در سال‌های اخیر در بخش صنایع غذایی حادث شد، توسط بخش خصوصی در حال رونق است.

صنایع غذایی تبدیلی شروع شد، زیرا از ابتدای برنامه اول، دولت و مجلس شورای اسلامی به ظرفیت‌سازی در این رشته‌ها توجه داشتند و صنایع کنسانتره، صنایع وابسته به مواد لبنی، صنایعی که پایه آرد و شکری داشتند و صنایع رب گوجه‌فرنگی رشد چشمگیری پیدا کرد و ظرفیت آنها به چند برابر بالغ شد.

بالطبع با افزایش ظرفیت‌های موجود، صادرات در این رشته‌ها نیز روزبه‌روز افزایش یافت، به طوری که در طول برنامه دوم، ارقام حدود یک میلیارد دلار در صادرات صنایع غذایی تبدیلی را شاهد بودیم و امسال که آغاز اجرای برنامه سوم است، پیش‌بینی می‌شود صادرات این کالاها به حدود ۳۰۰ میلیون دلار برسد. البته این رقم مانند گذشته بر اساس نرخ پایه صادراتی است و ارزش واقعی نیست.

■ در برنامه سوم توسعه، چه میزان صادرات برای مواد غذایی تبدیلی پیش‌بینی شده است؟

□ در سومین برنامه توسعه اقتصادی کشور، حدود ۲ میلیارد دلار صادرات در این رشته پیش‌بینی شده است. در سال اول برنامه ۳۰۰ میلیون دلار و در سال‌های بعد هر ساله ۵۰۰ میلیون دلار افزایش پیش‌بینی شده است. البته تحقق این میزان صادرات مشروط به تحقق یک سری اهداف است.

در واقع فرض بر این بود که سومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی کشور، بر مبنای جهش صادرات غیرنفتی پایه‌ریزی شود و حرکت خود را ادامه دهد. اما برنامه طراحی شده در بخش تلفیق در سازمان برنامه و بودجه، هیأت دولت و دوره پنجم مجلس شورای اسلامی مورد تجدید نظر قرار گرفت. برنامه تصویب شده که شامل ۲۰۰ ماده است، جهش صادراتی موردنظر را تضمین نمی‌کند و به عبارتی سهم و نقش تفکر «جهش صادرات» در مجموع این قانون کمرنگ دیده می‌شود.

البته با سازوکارهایی که در این برنامه

این امر لطمات زیادی به صادرات وارد می‌کند. این تأخیرها برای صادرکنندگان در فضای کنونی بازارهای جهانی و تجارت الکترونیکی به هیچ وجه قابل توجه نیست. چنین دیوانسالاری‌هایی باید هر چه زودتر از مقابل صادرات حذف شود.

برخی مسؤولان به شدت مدافع پیمان ارزی هستند و معتقدند مقررات گذشته پیمان ارزی، امروز به شدت کاهش یافته است. اما اصل دریافت پیمان ارزی کار بی‌حاصلی است و در صحنه تجارت بین‌المللی قابل هضم نیست. به نظر من در برنامه سوم توسعه باید به کمک سیاست‌های هشیارانه، منطقی و صحیح، صادرکننده را وادار کرد ارز حاصل از صادرات خود را به کشور بازگرداند.

اگر در مقاطع خاصی صادرکننده ارز حاصل از صادرات را به کشور بازنگرداند، باید این امر مورد بررسی همه‌جانبه قرار گیرد و مشخص شود که چه عواملی باعث شده است تا ارز صادرکننده به کشور بازنگردد. سپس عواملی که باعث چنین رخدادی شده است، از میان برداشته شود.

باید مقررات مربوط به صادرات بار دیگر نقادانه بازنگری شود. البته نسبت به چهار سال قبل، مقررات متحول و تسهیلات زیادی برای صادرات در نظر گرفته شده است. اما نسبت به جامعه امروزی بسیار عقب هستیم. امید می‌رود مجلس ششم در تشریفات عریض و طویل صادرات بازنگری کند و در جهت حذف این تشریفات اقدام نماید.

به طور کلی در برنامه سوم اقدامات بسیار مهم، رفع دیوانسالاری (بوروکراسی) بر سر راه سرمایه‌گذاری و صادرات و تجهیز کشور به شبکه بانکی توانا برای کمک به صادرات می‌باشد.

در برنامه سوم توسعه باید نظام بیمه‌گری ایجاد شود که بتواند «صادرات» را بیمه کند.

امروزه صادرات با سه عامل به گردش درمی‌آید:

۱- صادرکننده

۲- بیمه‌گر

۳- شبکه بانکی.

حل و فصل عوامل یادشده در برنامه سوم، صادرات کالا و به‌ویژه صنایع غذایی تبدیلی را به‌طور چشمگیری گسترش می‌دهد.

■ صدور هر چه بیشتر صنایع غذایی تبدیلی را معلول چه عواملی می‌دانید؟

۱۱ در جهان امروز صادرات به‌ویژه صادرات صنایع غذایی تبدیلی به عوامل مختلفی بستگی دارد.

● جدا از این که برای صادرات می‌بایست ابزارهای مختلف از جمله حمل و نقل، بیمه، بانک و دیگر تسهیلات وجود داشته باشد، اما مدیریت صادرات از اهمیت خاصی برخوردار است. یک مدیر متخصص در امر صادرات می‌داند که کالا را از چه واحدی دریافت کند و به چه بازاری ارایه دهد.

این افراد، عناصر ارزشمندی هستند که باید کالا را در اختیار آنان قرار داد تا آنان صادر نمایند. در ایران قشر تاجر و کسانی که از بازار بین‌المللی اطلاعات کافی دارند، کم است و به ندرت وجود دارند. چنانچه مدیرانی در این رده نیز باشند، به دلیل عدم توانایی مالی، قادر به تشکیل دفاتر با هزینه‌های گزاف آن نیستند.

ایده‌آل این است که برای بازاریابان، چنین دفاتری از سوی دولت تأسیس شود و امکانات کافی در اختیار آنان قرار گیرد.

● موضوع دیگر که باید مورد توجه باشد، دسترسی چنین مدیرانی به «اینترنِت» است. هنوز استفاده از اینترنت در جامعه ایران جا نیفتاده است. در صورتی که از طریق این سیستم، دقیق‌ترین اطلاعات در سریع‌ترین زمان و به ارزان‌ترین قیمت به دست می‌آید. البته مشترک شدن سیستم اینترنت در ایران بسیار گران و بسیار کند است.

● ایجاد مرکز تجاری، ارایه

تشیوین‌های صادراتی، حذف دیوانسالاری (بوروکراسی)، معافیت‌های مالیاتی و تربیت بازاریاب‌های متخصص در صادرات که در لشکر صادرات نقش دیدبان را دارند، از وظایف مهم دولت است و به صادرات صنایع غذایی تبدیلی نیز کمک شایانی می‌کند.

به نظر من تمامی کسانی که در جریان امر صادرات هستند و در آن نقش بازی می‌کنند، باید به‌طور یکسان از معافیت‌ها، بخشش‌ها و حمایت‌ها برخوردار شوند.

● ایجاد فرهنگ صادراتی در برخی از مدیران تولیدی نیز اهمیت زیادی دارد. برخی مدیران هنوز با این فرهنگ بیگانه هستند.

بازاریابانی که در اقصی نقاط جهان برای صنایع غذایی تبدیلی و دیگر کالاها بازاریابی می‌کنند، نباید پس از معامله صادراتی از سوی مدیران تولیدی حذف شوند.

مدیران تولیدی باید برای این‌گونه بازاریابانی که دست آنها را گرفته‌اند و برای تولیداتشان بازاریابی کرده‌اند، شرایطی را فراهم کنند که در توبت بعدی چند برابر صادرات قبل، بازاریابی کنند.

مدیران تولید در ایران چنین روحیه‌ای ندارند و به سرعت با خریدار اصلی ارتباط برقرار می‌کنند و در جهت حذف بازاریاب اقدام می‌کنند. چنین مدیرانی انگیزه بازاریابان را در امر صادرات از بین می‌برند و حقوق معنوی یک تاجر را لوٹ می‌کنند.

وزارت بازرگانی باید برای چنین عوامل اقتصادی که در زنجیره تولید و صادرات از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار هستند، حریم امنیتی ایجاد کند.

توصیه من این است که دولت بودجه‌ای را برای افرادی که برای صادرات تبلیغ و بازاریابی می‌کنند و دارای بانک اطلاعاتی هستند و اطلاعات صادراتی خود را در جهت صدور کالا به کار می‌گیرند، در نظر گیرد و به تناسب موفقیت یا عدم موفقیت آنان در بازارهای

جهانی به آنان کمک کند.

■ با توجه به مزیت‌های نسبی و توانمندی‌های موجود، آیا اهداف تعیین شده برای رشد صادرات صنایع غذایی تبدیلی در برنامه سوم واقع‌بینانه است؟

□ به اعتقاد من وزارت صنایع اهداف را در بخش کارشناسی واقع‌بینانه دیده است. در وزارت صنایع توانمندی‌های صنعتی و سخت‌افزاری به‌طور واقع‌بینانه منظور شده است، اما اینکه در آینده یک باره یک قانون مزاحم صادرات به تصویب برسد، دیده نشده است.

برای مثال در اردیبهشت سال ۷۴ مبنای ارزش ارز صادراتی در سطح هر دلار ۳۰۰۰ ریال تصویب شد، ولی پس از چهار سال، واقع‌بینی بر فضا حاکم شد. این اتفاقات به هیچ‌وجه قابل پیش‌بینی نیست. در وزارت صنایع توانمندی‌ها به‌طور واقعی دیده می‌شود و پس از بررسی‌های همه‌جانبه، مجوزهای تأسیس صادر می‌شود.

در زمینه صنایع تبدیلی، پیش‌بینی شده است در سال اول اجرای برنامه سوم ۳۰۰ میلیون دلار و در سال آخر برنامه ۵۰۰ میلیون دلار مواد غذایی صادر شود. مجموع صادرات این بخش در برنامه سوم به حدود ۲ میلیارد دلار می‌رسد.

در این بخش یک رشد ۲۰ تا ۲۳ درصدی در نظر گرفته شده است.

صنایع غذایی تبدیلی یکی از رشته‌هایی است که به‌طور آشکار در آن مزیت نسبی وجود دارد. دلیل عمده آن است که تنوع آب‌وهوا، وضعیت زراعی و باغی مناسب و تولید میوه به‌طور طبیعی در ایران وجود دارد.

رنگ، مزه و ظاهر محصولات باغی ایران به واقع موردپسند مصرف‌کنندگان خارجی است. ایران جزو معدود کشورهایی است که دارای انار است و کیفیت انار آن در حدی است که هر ساله محصول سال آینده آن پیش‌خرید می‌شود. ژاپن و کشورهای صاحب

ثروت، مشتریان انار ایران هستند.

■ توسعه ظرفیت صنایع تبدیلی غذایی ایران به چه عواملی بستگی دارد و ماشین‌آلات آن از کجا تأمین می‌شود؟

□ در حقیقت این صنعت به‌طور مستقیم به بخش کشاورزی وابستگی دارد و تنها عامل محدودکننده آن، رکود بخش کشاورزی است. بیش از ۷۰ تا ۸۰ درصد انواع ماشین‌آلات صنایع غذایی تبدیلی در صنایع ساخته می‌شود و آنچه که لازم باشد، به سادگی از خارج وارد کشور می‌شود.

وزارت صنایع در بسیاری موارد شاهد تجهیز کارخانه‌های صنایع غذایی تبدیلی در کمتر از مدت یک سال بوده است. در پنج سال قبل در زمینه بسته‌بندی رب گوجه‌فرنگی به صورت «اسپتیک» کارخانه‌ای در ایران وجود نداشت، اما امروزه دهها کارخانه در صنعت رب‌سازی با بسته‌بندی اسپتیک فعال هستند.

■ سیاست کلی وزارت صنایع در صدور مجوز تأسیس در رشته صنایع غذایی تبدیلی در آینده چیست؟

□ سیاست کلی وزارت صنایع در این زمینه این است که حق تشخیص و مخاطره (ریسک) ضرر یا سود در اجرای پروژه صنعتی به عهده شخص متقاضی است. به دیگر سخن متقاضی آزاد است در هر رشته‌ای فعالیت تولیدی کند، مگر فعالیتی که از نظر شرعی دارای اشکال باشد.

دولت در این برهه یارانه‌ای در اختیار تولیدکنندگان قرار نمی‌دهد، در نتیجه تمامی مخاطرات (ریسک‌ها) به عهده سرمایه‌گذاران است، منتهی وزارت صنایع «بانک اطلاعات صنعتی» دارد که روزبه‌روز بیشتر تجهیز می‌شود، در این بانک سعی می‌شود اطلاعات مفید در اختیار سرمایه‌گذاران صنعتی قرار گیرد. بنابراین وزارت صنایع برای هیچ‌نوع فعالیت تولیدی منعی به‌وجود نمی‌آورد. فقط اگر سرمایه‌گذاران بخواهند در

رشته‌ای که چند برابر ظرفیت موردنیاز داخلی ظرفیت دارد به فعالیت بپردازند، وزارت صنایع هشدار می‌دهد. وزارت صنایع اطمینان دارد سرمایه‌گذارانی در ایران وجود دارند که می‌توانند در بازار برقابت خیلی از محصولات وارد شوند و بازار را از دست تولیدکنندگان فعلی برسانند. این وزارتخانه از این قضیه استقبال می‌کند، زیرا به نفع مصرف‌کننده و تولیدکنندگان است که به خواب خرگوشی فروخته‌اند. در این راستا زمینه برای صادرات محصولات با کیفیت نیز پدید می‌آید.

■ آیا تفکر وزارت صنایع در زمینه صدور مجوز تأسیس در رشته مواد غذایی تبدیلی صادرات‌گرا است؟

□ در وزارت صنایع تفکر صادرات‌گرایی از ابتدای انقلاب به تدریج آغاز شد و در برنامه دوم خود را پررنگ‌تر نشان داد. در برنامه سوم اکثر مسئولان وزارتخانه به صادرات‌گرایی معتقد شدند. البته هنوز تفکر جایگزینی واردات در این وزارتخانه وجود دارد، ولی تفکر صادرات‌گرایی غالب است.

سیاست‌ها و تلاش‌ها در سه سال گذشته در جهت گرایش به صادرات بوده و این تفکر در زمینه ایجاد واحدهای صنایع غذایی نیز ملموس است.

ذکر این نکته ضروری است که وزارت صنایع در زمینه حذف ارز یارانه‌ای و ایجاد فضای رقابتی پیشقدم بوده است و خوشبختانه در این کار نیز موفق شد. تفکر صادرات‌گرا بودن صنایع، تفکری است که جامعه را برای ورود به سازمان جهانی تجارت (WTO) بستر سازی می‌کند.

■ آیا ارگان‌های موازی در صنعت غذایی تبدیلی، صادرات این محصولات را دچار نابسامانی نمی‌کند؟

□ سازمان‌های زیادی سر راه تولید و صادرات صنایع غذایی تبدیلی قرار دارند. محصولات تولیدی بعضاً باید مهر استاندارد داشته باشند. هم‌زمان با

استاندارد مواد غذایی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر مواد غذایی نظارت می‌کند.

وزارت بهداشت اختیارات خود را به آزمایشگاه‌های دانشگاه‌ها محول کرده و بارها اتفاق افتاده است که یک کالای غذایی در دو آزمایشگاه از دو دانشگاه در یک شهر، جواب‌های متفاوت داشته است، تولیدکنندگان واقعاً نمی‌دانند مسئول کنترل کیفیت محصول آنان مؤسسه استاندارد است یا دانشگاه و یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. در نتیجه سرمایه آنها به صورت سرگردان درمی‌آید.

وزارت صنایع منکر کنترل مواد غذایی نیست، اما این کنترل‌ها باید خیلی دقیق ولی سریع، کم‌هزینه و آگاه‌کننده باشد تا مردم بتوانند کالای غذایی سالمی را مصرف کنند و صادرات نیز بهتر صورت گیرد. اگر مؤسسه استاندارد یک کالای غذایی را استاندارد کرد، آن استاندارد باید مورد قبول قرار گیرد. جرم تولیدکننده چیست که باید از دو یا چند مرجع یک گواهی را اخذ کند.

مجلس ششم باید به این مسایل هر چه زودتر بپردازد که مسئول کنترل کیفیت در کشور کیست؟ پراکندگی ارگان‌ها و سازمان‌ها در زمینه مواد غذایی باعث می‌شود کسی جوابگوی واقعی مشکلات نباشد و این امر نه تنها روی تولید، بلکه روی صادرات مواد غذایی اثر منفی دارد.

شایان ذکر است که برخی کشورها استاندارد ایران را قبول ندارند و خواهان اجرای استاندارد خودشان از سوی تولیدکنندگان و صادرکنندگان ایرانی هستند. اما ارگان‌های ذی‌ربط زیر بار این سیاست نمی‌روند و مانع صدور مواد غذایی از ایران به آن کشورها می‌شوند.

■ جایگاه صنایع غذایی تبدیلی در اقتصاد ایران کجاست و تا چه حد می‌تواند گسترش یابد؟

□ وزارت صنایع جایگاه صنایع غذایی تبدیلی در اقتصاد ایران را جایگاه خوبی می‌داند، زیرا این صنایع تقریباً تمامی نیاز داخل را تأمین می‌کنند. وزارت صنایع مخالفتی با ورود برخی محصولات غذایی از خارج ندارد.

حضور و ورود محصولات غذایی مشابه، تولیدکنندگان را بر آن می‌دارد که مجهز شوند و بدانند رقبای آنان چگونه تولید می‌کنند. از طرفی مردم نیز فرصت انتخاب پیدا می‌کنند. نفس این رقابت، آثار مطلوبی دربردارد.

صنایع غذای تبدیلی از مواردی است که در مقولاتی نظیر زمین، مدیریت و سرمایه با محدودیتی روبه‌رو نیست. خوشبختانه این صنعت، اشتغال‌زا نیز می‌باشد و از رشته‌هایی است که باید به آن توجه ویژه‌ای داشت.

در حال حاضر ایران در رشته صنایع غذایی تبدیلی در ابتدای راه است. برای مثال اکثر محصولات کشاورزی ایران از جمله سیب‌زمینی به هیچ‌وجه فرآوری نمی‌شود. سیب‌زمینی وقتی برای مصرف به داخل خانه می‌آید، هنوز گل مزرعه به آن نشان می‌دهد که روی این ماده غذایی هیچ‌گونه فرآیندی صورت نگرفته است، در صورتی که امروز در بازارها و فروشگاه‌های کشورهای پیشرفته، سیب‌زمینی خام به چشم نمی‌خورد. این محصول به صورت‌های مختلف قطعه‌شده، تیم‌پخت‌شده، پوره شده و به اشکال مختلف عرضه می‌شود.

فرآوری‌هایی که روی سیب‌زمینی انجام می‌شود، اشتغال ایجاد می‌کند. صنایع غذایی تبدیلی جزو صنایعی است که مزیت آن بسیار بالا است و زمینه توسعه آن نیز به مراتب بیش از سطح کنونی است. ایران در این صنعت هنوز قدم‌های اول را برداشته و صنعت غذایی تبدیلی ایران بسیار جوان است.

البته در صنایع غذایی تبدیلی حلقه‌هایی بین مزرعه و کارخانه وجود

دارد و آن سردخانه است که از اهمیت بالایی برخوردار است. خوشبختانه در زمینه سردخانه کارهای اساسی مطلوبی صورت گرفته است.

■ بازارهای جهانی صنایع غذایی تبدیلی در سال‌های اخیر چه تغییراتی داشته و جایگاه ایران در این بازارها چیست؟

□ صنایع غذایی تبدیلی جزو محدود صنایعی است که حتی در زمان بی‌رونی اقتصاد، همواره در حال توسعه است. زیرا مردم می‌توانند از خرید پوشاک صرف‌نظر کنند، اما غذای آنها باید در دسترس باشد.

صنایع غذایی تبدیلی از جمله صنایعی است که تا بشر وجود دارد، رو به توسعه است و روزبه‌روز تنوع زیادی پیدا می‌کند. منتهی محصولات خام کشاورزی به‌طور پیوسته از بازار حذف می‌شوند و به جای آن محصولات تبدیلی کشاورزی و غذایی قرار می‌گیرند. ایران در عرضه برخی از تولیدات فرآوری شده غذایی هنوز از سطح جهان عقب است. برای مثال سالها است که جایگاه خاصی دارد، به صورت قوطی‌های یک‌کیلویی صادر می‌شود. در حالی که این بسته‌بندی باید تغییر کند. در بازارهای مصرف جهانی خرما به صورت تک‌دانه عرضه می‌شود.

صنعت مواد غذایی تبدیلی در زمینه بسته‌بندی باید متحول شود. کشمش، زعفران و... نیز از این قاعده مستثنی نیستند. پاشنه آشیل صنایع غذایی تبدیلی، بسته‌بندی است. بیش از ۸۰ درصد صنعت بسته‌بندی ایران در اختیار صنایع غذایی و مواد کشاورزی است.

